

Игнатий Юлианович
Крачковский
(1883-1951)

تلاش ۴۰ ساله «ایگناتی کراچکوفسکی» برای ترجمه روسی قرآن

ایگناتی کراچکوفسکی، شرق‌شناس روسی و پژوهشگر ادبیات عربی، نخستین معرفی‌کننده ادبیات عربی...

ایگناتی کراچکوفسکی، شرق‌شناس روسی و پژوهشگر ادبیات عربی، نخستین معرفی‌کننده ادبیات عربی معاصر در غرب و صاحب مشهورترین ترجمه قرآن به زبان روسی است که چهل سال از عمر خود را صرف این ترجمه کرد. سبک ترجمه وی تلاش برای بازتاب معنا و سبک قرآن در زبان روسی، تاکنون به عنوان شیوه غالب در ترجمه قرآن به زبان روسی پذیرفته شده است.

به گزارش ایگنا، ایگناتی یولیانوویچ کراچکوفسکی، زاده ۴ مارس ۱۸۸۳ در ویلنا و متوفی ۲۴ ژانویه ۱۹۵۱ در لنینگراد (سن پترزبورگ کنونی)، شرق‌شناس و متخصص زبان عربی و مترجم قرآن و آثار از زبان عربی به روسی و استاد آکادمی علوم روسیه و اتحاد جماهیر شوروی، از بنیانگذاران مدرسه مطالعات عربی و اسلامی شوروی، عضو انجمن امپراتوری ارتدکس فلسطین و از نویسندگان چاپ اول دایرةالمعارف اسلام و صاحب مشهورترین و معتبرترین ترجمه قرآن کریم به زبان روسی در ۴ مارس سال ۱۸۸۳ میلادی در ویلنا است که در خانواده ای فرهنگی متولد شد. پدر وی یولیان فومیچ کراچکوفسکی، مدیر دارالمعلمین ویلنا بود. او در کودکی به فرهنگ و زبان های شرقی علاقه مند شد و به طور مستقل به مطالعه در مورد این فرهنگ و زبان ها پرداخت.

در سال ۱۹۰۱ به دانشکده زبان های شرقی دانشگاه سنت پترزبورگ پیوست و در آنجا به آموختن زبان عبری و زبان حبشی پرداخت و همچنین در درس های زوکوفسکی به زبان های فارسی و ترکی تاتاری شرکت کرد.

او تاریخ شرق جهان اسلام را نزد بارتولد، مورخ روسی و سپس زبان عامیانه را در نزد میلورانسکی آموخت و زبان عربی به لهجه شامی را نیز در کنار آنطوان خشاب یاد گرفت و سپس از بلاد شام، فلسطین و مصر دیدار کرد و با گنجینه کتب موجود در این سرزمین ها آشنا شد و با علما و نویسندگان مشهور عرب در این کشورهای معاشرت کرد و سپس به کشور خود بازگشت و به استادی در زبان عربی منصوب شد. بسیاری او را «کاشف ادبیات معاصر عربی در غرب» می دانند.

کراچکوفسکی بیشتر زندگی علمی خود را صرف کار در زمینه مطالعات عربی، کشف نسخ خطی و تلاش برای تصحیح آنها کرد. کشف نسخه خطی «المنازل والديار» اثر امیر سوری، اسامه بن منقذ و همچنین نسخ خطی «رسائل الملائكة» اثر ابوالعلاء المعری و «البدیع» اثر ابن معتز را به او نسبت می دهند.

کراچکوفسکی پس از بازگشت به کشور خود و با وجود رویکرد دین ستیز حکومت وقت شوروی به موضوع ترجمه قرآن پرداخت و وجود نقضی بزرگ در ترجمه های قرآن به زبان روسی در مقایسه با ترجمه های موجود به زبان های اروپایی از جمله انگلیسی، آلمانی، فرانسوی و بزرگ تر از آن فاصله زیاد میان متن اصلی قرآن کریم و ترجمه آن به زبان روسی چه از نظر معنا و چه از نظر لفظ وی را بر آن داشت تا پس از بررسی دیگر ترجمه ها خود به ترجمه قرآن کریم اقدام کند. تاریخ ترجمه قرآن کریم به زبان روسی

ترجمه قرآن کریم به زبان روسی اوایل قرن هجدهم و به دستور پتر کبیر، تزار مشهور روسی و پدر روسیه نوین آغاز شد. ترجمه قرآن در زبان روسی به طور عمده از زبان های واسطه انجام شده است. در ابتدا ترجمه از زبان های فرانسوی و انگلیسی ترجمه و بعدها از فارسی و ترکی به زبان عربی برگردان شده است.

در حال حاضر ۱۵ ترجمه روسی از قرآن کریم وجود دارد. تزار پتر کبیر در سال ۱۷۱۶ دستور ترجمه قرآن را داد (مترجم آن نامشخص است)، سپس میخائیل ورووکی (۱۷۹۰) و الکسی کولماکوف (۱۷۹۲) اقدام به ترجمه قرآن کریم کردند. نیکولایف (۱۸۶۴)، سابلوکوف (۱۸۷۷)، «فرقه احمدیه» (۱۹۸۷) و والریا پروخورووا (۱۹۹۲)، فاضل قره اوغلو (۱۹۹۴)، محمد نوری عثمانوف، تئودور شوموفسکی، دیمیتری بوگوسلاوسکی (۱۹۹۵)، الکساندر سادتسکی (۱۹۹۷)، سمیه عفیفی و محمد المنسی (۱۹۹۹)، مونیخ)، رائل بخاریوف (۲۰۰۶) و اورال شریوف و رئیس شارپووا (۲۰۰۶) به ترتیب به ترجمه قرآن همت گذاشتند. شامل علاءالدینوف نیز تفسیری از معانی قرآن را در چهار جلد منتشر کرده است.

لازم به ذکر است که اکثر ترجمه ها به روسی از زبان هایی غیر از عربی انجام شده است، به استثنای ترجمه های سابلوکوف، کراچکوفسکی و محققین مصری المنسی و العفیفی. در این میان ترجمه کراچکوفسکی ارزش بالایی دارد، این ترجمه (به شکل تصحیح نشده) برای اولین بار پس از مرگ او توسط انتشارات ادبیات شرقی در سال ۱۹۶۳ منتشر شد. این ترجمه ۳۷ بار تجدید

چاپ شده و مجموع نسخه های منتشر شده از این کتاب بالغ بر دو میلیون نسخه می شود. با وجود انتشار ترجمه های نوین از معانی قرآن کریم پس از انحلال شوروی و لغو ممنوعیت انتشار کتب دینی اسلامی، ترجمه کراچکوفسکی پس از سال ۲۰۰۵ هشت بار تجدید چاپ شده است. ویژگی های ترجمه روسی قرآن و تمایز ترجمه کراچکوفسکی

ترجمه های قرآن به زبان روسی تا پیش از کراچکوفسکی از دو مشکل عمده رنج می برد؛ نخست اینکه بخش عمده این ترجمه ها از زبان های واسطه به زبان عربی برگردانده شده بود و از سویی این ترجمه ها به سنت شرق شناسی روسیه تزاری تعلق داشت که در آن نوعی عداوت با مسلمانان و اسلام نهفته است.

کراچکوفسکی که از ابتدا زبان عربی را در روسیه و بعدها شام و مصر آموخته بود، از سنت شرق شناسی تزاری فاصله گرفت و خود را نه مستشرق بلکه مستعرب توصیف می کرد.

سال ها آموختن زبان عربی و زندگی در سرزمین های عربی از کراچکوفسکی دانشمندی ساخت که با جزئیات و پیچیدگی های زبان عربی آشنا شود. همچنین او به دلیل آشنایی خود با ادبیات عربی، به خوبی دریافت که سبک قرآن کریم از نظر ادبی و لغوی سبکی خاص و منحصر به فرد است و نمی توان مشابهی برای آن در دیگر متون عربی یافت.

او تمام تلاش خود را کرد تا در ترجمه خود این سبک و شیوه را به زبان روسی نیز منتقل سازد. هدف او این بود تا ترجمه روسی از نظر شکل و محتوا به کلام الهی نزدیک شود و از سویی مطالعه آن برای خوانندگان در سطح مختلف نیز امکان پذیر باشد.

متخصصان هنر ترجمه می دانند که انتقال معنا و سبک در کنار هم به زبانی دیگر هدف نهایی هر مترجمی است، اما چنین دستاوردی به ندرت حاصل می شود و تنها کسانی به این هدف مهم دست پیدا می کنند که آشنایی و تسلط بسیاری در ادبیات در دو زبان و ترجمه داشته باشند. کراچکوفسکی به گواه منتقدان بسیار در این کار موفق بوده است، او چهل سال از عمر خود را صرف این کار کرد و خود نیز حاصل کار خود را ندید.

ترجمه قرآن کراچکوفسکی ۱۲ سال پس از مرگ او در سال ۱۹۶۳ انتشار یافت. این ترجمه در حال حاضر بهترین ترجمه روسی از قرآن کریم و یکی از بهترین ترجمه های قرآن به زبان های دیگر به شمار می رود. اگرچه این ترجمه از لغزش خالی نیست، با این حال برخی از منتقدان با نادیده گرفتن اهمیت کار کراچکوفسکی ترجمه او را تحت اللفظی توصیف کرده اند.

همسر کراچکوفسکی نیز در زمینه نسخه خطی کمیاب قرآن کریم یک متخصص بزرگ به شمار می رود. امین الخولی آشنایی او با نسخ خطی را فراتر از بسیاری از عالمان مسلمان در این زمینه توصیف می کند.

پس از فروپاشی دولت شوروی، علاقه به ترجمه قرآن در جمهوری های استقلال یافته پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی به طور عام و فدراسیون روسیه به طور خاص افزایش یافته است. ترجمه های سابلوکوف، کراچکوفسکی و همچنین بوکوسلاوسکی تجدید چاپ شده و همچنین ترجمه جدید عثمانوف به زبان روسی انجام شده است. عثمانوف از متخصصان حوزه ادبیات فارسی در روسیه نیز شناخته می شود.

گزارش از سعید عدالت جو